

અનુક્રમણિકા

1. કુરઆને મજીદની અદબ અને તેની તિલાવતના આદાબ.....	4
2. કુરઆને મજીદનો પરિચય.....	8
3. કુરઆને મજીદના વિભાગો.....	11
4. સૂરએ ફીલનો પરિચય અને તફ્સીર.....	14
5. સૂરએ કુરેશનો પરિચય અને તફ્સીર.....	19
6. કુરઆને મજીદની ખાસ આયતો - આયતુલ કુરસી.....	22

સબક 1 : કુરઆને મજીદની અદબ અને તેની તિલાવતના આદાબ

કુરઆને મજીદ એક એવી કિતાબ છે કે જેમાં અલ્લાહના શબ્દો છે. જે અદબ તેના માટે જરૂરી છે તેવી અદબથી તેને રાખવું જોઈએ. આ અદબ કોઈ પણ અન્ય કિતાબ, દા.ત., એ કિતાબ કે જેમાં કુરઆને મજીદની આયતો લખવામાં આવી હોય, તેના માટે પણ જરૂરી થઈ જાય છે.

આ સબકની અંદર આપણે જાણીશું કે કુરઆને મજીદની અદબ કેવી રીતે કરવી અને તેની તિલાવત કેવી રીતે કરવી.

- અલ્લાહના શબ્દોને વુઝૂ કરી લીધા પછી જ સ્પર્શવા જોઈએ.

અલ્લાહ તઆલા કુરઆને મજીદમાં ફરમાવે છે :

પારા-૨૭, સૂરએ વાકિઆ, સૂરા-૫૬, આયત-૭૮

لَا يَمَسُّهُ إِلَّا الْمُطَهَّرُونَ

(તેને કોઈ પણ નહીં અડકે સિવાય કે પાક થનારા.)

- હંમેશાં તઅવ્વુઝની સાથે તિલાવતની શરૂઆત કરો.

અલ્લાહ તઆલા કુરઆને મજીદમાં ફરમાવે છે :

પારા-૧૪, સૂરએ નહલ, સૂરા-૧૬, આયત-૮૮

فَإِذَا قَرَأْتَ الْقُرْآنَ فَاسْتَعِذْ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ ﴿٩٨﴾

(પછી જ્યારે આપ કુરઆન પઢો તો શયતાન બહિષ્કૃતથી અલ્લાહ પાસે પનાહ માગો.)

તઅવ્વુઝ એટલે કે :

أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ ﴿٩٩﴾

(હું પનાહ માગું છું અલ્લાહ પાસે બહિષ્કૃત શયતાનથી.)

તઅવ્વુઝ પછી આ મુજબ પઢવું :

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ﴿١٠٠﴾

(અલ્લાહના નામ વડે કે જે રહમાન અને રહીમ છે.)

- તમને આયતો મોઢે આવડતી હોય તો પણ જોઈને પઢવી વધારે સારી છે. આવું કરવાથી તિલાવતનો સવાબ ઘણો વધી જાય છે.
- માથે ઓઢીને અને કિબ્લા તરફ મોઢું કરીને કુરઆને મજીદની તિલાવત કરવી મુસ્તહબ છે.
- કુરઆને મજીદની તિલાવત ઉતાવળ કર્યા વિના સ્પષ્ટ અવાજમાં કરવી જોઈએ.

અલ્લાહ તઆલા કુરઆને મજીદમાં ફરમાવે છે :

પારા-૨૮, સૂરએ મુઝમ્મિલ, સૂરા-૭૩, આયત-૪

وَرَتِّلِ الْقُرْآنَ تَرْتِيلًا ﴿٢٨﴾

(અને કુરઆનની તિલાવત તર્તીલ એટલે કે મધ્યમ અવાજની સાથે અને સ્પષ્ટ ઉચ્ચારની સાથે કરવી.)

- જ્યારે પણ કુરઆનની તિલાવત કરવામાં આવે તો ધ્યાનથી સાંભળો અને વાતો ન કરો અને કોઈ વસ્તુ ખાઓ નહીં.

અલ્લાહ તઆલા કુરઆને મજીદમાં ફરમાવે છે :

પારા-૮, સૂરએ એઅરાફ, સૂરા-૭, આયત-૨૦૪

وَإِذَا قُرِئَ الْقُرْآنُ فَاسْتَمِعُوا لَهُ وَأَنْصِتُوا لَكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿٢٠٤﴾

(અને જ્યારે પણ કુરઆન પઢવામાં આવે તો તેને ખૂબ જ ધ્યાનથી અને શાંતિથી સાંભળો કે જેથી તમારા ઉપર રહેમ કરવામાં આવે.)

- કુરઆને મજીદને ખુલ્લું ન છોડી દો અને એવી જગ્યાએ ન મૂકો કે જ્યાં એની બેઅદબી થાય. તેની અંદરથી નિયમિત પઢતા રહો અને તેને પઢ્યા વગર તેના ખાનામાં ન મૂકી રાખો.

અલ્લાહ તઆલા કુરઆને મજીદમાં ફરમાવે છે :

પારા-૧૮, સૂરએ ફુર્કાન, સૂરા-૨૫, આયત-૩૦

وَقَالَ الرَّسُولُ يَا رَبِّ إِنَّ قَوْمِي اتَّخَذُوا هَذَا الْقُرْآنَ مَهْجُورًا ﴿٣٠﴾

(અને રસૂલલ્લાહ (સ.) કહેશે કે, અય મારા રબ ! મારી કોમે આ કુરઆનને તરછોડી દીધું.)

- કુરઆને મજીદનાં ફાટી ગયેલાં અથવા તો બોદાઈ ગયેલાં પાનાંને ફેંકી દેવાં ન જોઈએ
બલ્કે, તેમને રિસાયકલ કરવાં જોઈએ અથવા દફનાવી દેવાં જોઈએ.

સબક 2 : કુરઆને મજીદનો પરિચય

અલ્લાહે ઈન્સાનિયતની હિદાયત માટે ૧,૨૪,૦૦૦ નબીઓને મોકલ્યા. એમાંથી કેટલાક નબીઓને અલ્લાહે કેટલાક નિયમો અને હુકમો આપ્યા કે જે નબીઓ પોતાના પછી કિતાબના સ્વરૂપમાં મૂકી ગયા.

આસમાની કિતાબો આ પ્રમાણે છે :

- હઝરત મૂસા (અ.) માટે તૌરાત
- હઝરત દાવૂદ (અ.) માટે ઝબૂર
- હઝરત ઈસા (અ.) માટે ઈન્જીલ
- હઝરત મોહંમદ (સ.) માટે કુરઆન

ઘણી બધી શિવાયતો પ્રમાણે વહીની શરૂઆત માહે રમઝાનની ૨૩મી તારીખે લૈલતુલ કદ્રમાં થઈ. વહીની શરૂઆત થઈ ત્યારે રસૂલલ્લાહ (સ.) ૪૦ વર્ષના હતા અને ૨૩ વધુ વર્ષ સુધી વહી નાઝિલ થતી રહી.

કુરઆનમાં નીચે મુજબની બાબતો સમાયેલી છે :

- **અહકામ :** કુરુએ દીન પર આધારિત આયતોને અહકામ કહેવાય છે.
- **તારીખ :** તારીખ પર આધારિત આયતોમાં રસૂલલ્લાહ (સ.)ની પહેલાં થઈ ગયેલા લોકોના કિસ્સાઓ છે.
- **અકાઈદ :** અકાઈદ પર આધારિત આયતો તોહીદ, રિસાલત અને ક્યામત વિષે છે.

قِيَامَة   إِمَامَة   نَبُوَّة   عَدْل   تَوْحِيد

- **અખ્લાક :** અખ્લાક ઉપર આધારિત આયતો આપણને નૈતિકતા અને સદ્વર્તન શીખવે છે.

કુરઆને મજીદ માણસને નીચે મુજબની બાબતો શીખવે છે :

- તેનો પોતાનો હક તેના ઉપર શું છે એટલે કે દુનિયા અને આખિરતમાં કામિયાબ કેવી રીતે થવું.
- બીજા લોકોનો હક તેના ઉપર એટલે કે વ્યક્તિ તરીકે સમાજને ઉપયોગી થાય તેવું જીવન કેવી રીતે જીવવું.
- અલ્લાહનો હક તેના ઉપર એટલે કે અલ્લાહની ઈબાદત કેવી રીતે કરવી.

કુરઆને મજીદની તિલાવતની ફઝીલત :

રસૂલલ્લાહ (સ.)ની અને આપણા અઈમ્મા (અ.)ની ઘણી બધી હદીસો છે કે જે બતાવે છે કે કુરઆને મજીદની તિલાવતનો કેટલો બધો સવાબ છે. એમાંથી થોડી હદીસો નીચે મુજબ છે :

1. રસૂલલ્લાહ (સ.)એ ફરમાવ્યું છે કે, “તમારા લોકોમાંથી સૌથી અફઝલ એ છે કે જે પોતે કુરઆન શીખે અને બીજાઓને શિખવાડે.”
2. “જે ઘરમાં કુરઆનની તિલાવત વધારે થતી હોય તે ઘર માટે નેઅમતો પણ વધારે હોય છે. તે ઘરના લોકોનું જીવન સહેલું બનાવી દેવામાં આવે છે. જ્યારે ફરિશ્તાઓ આસમાનોમાંથી એ ઘરને જુએ છે ત્યારે તે ઘર તેમને તેવું દેખાય છે જાણે કે ધરતી ઉપરથી આસમાનમાં ચમકતા તારા દેખાતા હોય.”
3. “લોખંડની જેમ જ દિલોમાં પણ કાટ લાગે છે. આ કાટને કુરઆનની તિલાવત વડે દૂર કરી નાખો.”
4. મૌલા અલી (અ.)એ ફરમાવ્યું છે કે, “જે કોઈ દરરોજ કમવાર કુરઆનની સો સો આયતોની તિલાવત કરશે તો અલ્લાહ તેના માટે એટલો સવાબ લખશે કે જે દુનિયાના બધા લોકોનાં નેક કાર્યોના સવાબ બરાબર હોય.”

સબક 3 : કુરઆને મજીદના વિભાગો

કુરઆને મજીદના લખાણને વિવિધ વિભાગોમાં વહેંચવામાં આવ્યું છે. તે આ મુજબ છે :

1. (આયાત) **آيَات** (આયા) **آيَة**

અરબીમાં ‘આયા’ એટલે કે નિશાની અને કુરઆને મજીદમાં તેનો અર્થ પંક્તિ થાય છે, માટે કુરઆને મજીદની એક એક પંક્તિ અલ્લાહની એક એક નિશાની છે. કુરઆને મજીદની આયતોની કુલ સંખ્યા કેટલી છે તેમાં અસંમતિ છે. સૈયદ અખ્તર રિઝવી પોતાની કિતાબ કુરઆન અને હદીસમાં ૬૨૩૬ આયતો છે એવું લખે છે.

2. (સુવર) **سُورَة** (સૂરા) **سُورَة**

અરબીમાં ‘સૂરા’ એટલે કે ઘેરો અને કુરઆને મજીદમાં તેનો અર્થ પ્રકરણ થાય છે. કુરઆને મજીદમાં ૧૧૪ સુવર છે, તેમાંથી સૌથી લાંબો સૂરો અલ-બકરહ છે કે જેની ૨૮૬ આયતો છે અને સૌથી નાનો સૂરો અલ-કૌસર છે કે જેની ફક્ત ૪ આયતો છે.

3. (મનાઝિલ) **مَنْزِل** (મંઝિલ) **مَنْزِل**

અરબીમાં ‘મંઝિલ’ એટલે કે તબક્કો. કુરઆને મજીદની તિલાવતમાં સરળતા રહે તે માટે સાત મનાઝિલ એટલે કે તેને મંઝિલોમાં વહેંચવામાં આવ્યું છે કે જેથી જેને આખા કુરઆને મજીદની

તિલાવત એક અઠવાડિયામાં કરવી હોય તો દરરોજ એક મંઝિલ પઢી શકે. કોઈ પણ મંઝિલ પૂરી થાય ત્યારે કુરઆન શરીફની જે તે આયતની સામે મંઝિલ લખવામાં આવે છે.

4. (અજઝા) جزء (જુઝ) اجزاء

મુસલમાનોએ કુરઆને મજીદને ૩૦ સરખા ભાગમાં વહેંચી દીધું છે. દરેક ભાગને અરબીમાં 'જુઝ' કહેવાય છે અને ઉર્દૂ-ફારસીમાં 'પારા' કહેવાય છે. આ વિભાજન ફક્ત સરળતા માટે છે કે જેથી કોઈને એક મહિનામાં આખું કુરઆન પઢવું હોય. દા.ત., માહે રમઝાનમાં, તો તે દરરોજ એક એક જુઝ પઢીને પૂરું કરી શકે છે. કુરઆને મજીદમાં દરેક જુઝની શરૂઆત કાળી સતર (લીટી) થી કરવામાં આવે છે.

5. (સલાસા) ثلاثة ، (નિસ્ફ) نصف ، (રુબૂઅ) ربع

દરેક જુઝને ૧/૪ ભાગમાં વહેંચી દેવામાં આવે છે કે જેથી તિલાવત કરવી સહેલી થઈ જાય. ૧/૪ ભાગને 'રુબૂઅ' કહેવામાં આવે છે, અડધા ભાગને 'નિસ્ફ' કહેવામાં આવે છે, અને ૩/૪ ભાગને 'સલાસા' કહેવામાં આવે છે.

6. (રુકૂઆત) رکوعات (રુકૂઅ) رکوع

‘રુકૂઅ’ કુરઆને મજીદના ફકરા અથવા અનુભાગ હોય છે કે જેમાં સાતથી લઈને બાર આયતો હોય છે. દા.ત., અલ-ફાતેહા એટલે કે પહેલા સૂરામાં સાત આયતો છે, તે એક રુકૂઅ છે, જ્યારે કે અલ-બકરહ નામના બીજા સૂરામાં ૨૮૬ આયતો છે અને તે આયતો ૪૦ રુકૂઆતમાં વહેંચાયેલી છે.

રુકૂઅ માટે અરબી હરફ ع વપરાય છે. આ હરફની આસપાસ ત્રણ પ્રકારની સંખ્યાઓ હોય છે, એક સંખ્યા સૌથી ઉપર હોય છે, એક વચ્ચે અને એક તેની નીચે હોય છે.

સૌથી ઉપરની સંખ્યા સૂચવે છે કે આ રુકૂઅ સૂરાનું કયા નંબરનું રુકૂઅ છે.

વચલી સંખ્યા સૂચવે છે કે છેલ્લા રુકૂઅ અને આ રુકૂઅની વચ્ચે કેટલી આયતો છે.

સૌથી નીચેની સંખ્યા સૂચવે છે કે આ રુકૂઅ જુઝ (પારા)નું કયા નંબરનું રુકૂઅ છે.

આ ઉદાહરણ સૂરએ બકરહનું છે, એટલે કે આ રુકૂઅ સૂરએ બકરહનું ૨૩ નંબરનું રુકૂઅ છે, અને ૨૨ અને ૨૩ નંબરના રુકૂઅની વચ્ચે છ આયતો આવેલી છે અને આ રુકૂઅ જુઝ (પારા)નું સાતમા નંબરનું રુકૂઅ છે.

સબક 4 : સૂરએ ફીલનો પરિચય અને તફ્સીર

આ સૂરો મક્કામાં નાઝિલ થયો છે. તેમાં પાંચ આયતો છે. આ સૂરો કુરઆને મજીદમાં ૧૦૫ નંબરનો સૂરા છે.

فیل એટલે ‘હાથી’. આ સૂરાનું નામ એની પહેલી આયતમાં જે હાથીના લશ્કરનો ઉલ્લેખ છે તેના પરથી પડ્યું છે. કેટલીક રિવાયતોમાં છે કે લશ્કરમાં ફક્ત એક હાથી હતો.

ઈ.સ. ૫૭૦માં રસૂલુલ્લાહ (સ.)ની વિવાદતના વર્ષે અબ્રહા નામનો એક ઈસાઈ બાદશાહ ખાના-એ-કા’બાને તોડી પાડવા માટે મક્કા તરફ કૂચ કરતો આવ્યો. તેણે એક મોટું ચર્ય બનાવ્યું હતું. તે ચર્ય યમન દેશના ‘સનૂઆ’ શહેરમાં આવેલું છે. અબ્રહા ઈચ્છતો હતો કે તે ખાના-એ-કા’બાને તોડી પાડશે એટલે લોકો ત્યાં ઈબાદત કરવા આવશે. અબ્રહાના લશ્કરમાં હાથીઓ પણ હતા. આ વાત અરબસ્તાનમાં અસામાન્ય હતી. તારીખ આ લશ્કરને ‘અસહાબિલ ફીલ’ એટલે કે ‘હાથીના લોકો’ તરીકે ઓળખે છે.

જ્યારે તે મક્કા શહેરમાં પહોંચ્યો તો તેણે મક્કા શહેરના સરદાર હઝરત અબ્દુલ મુત્તલિબ કે જે રસૂલલ્લાહ (સ.)ના દાદા હતા, તેમના કેટલાક ઊંટ કબજે કરી લીધા. જ્યારે હઝરત અબ્દુલ મુત્તલિબ તેને મળ્યા તો અબ્રહા વિચારતો હતો કે હઝરત અબ્દુલ મુત્તલિબ તેને કહેશે કે, ખાના-એ-કા'બાને નુકસાન ન પહોંચાડો. તેને બદલે હઝરત અબ્દુલ મુત્તલિબે બસ આટલું જ કહ્યું કે, મને મારા ઊંટ પાછા આપી દો.

અબ્રહા હસવા લાગ્યો અને બોલ્યો કે, “શું કહ્યું ? હું તો તમારા ઈબાદતખાનાને તોડી પાડવા આવ્યો છું અને તમે તમારા ઊંટોની વાત કરો છો !” હઝરત અબ્દુલ મુત્તલિબે જે જવાબ આપ્યો તે તારીખમાં મશહૂર થઈ ચૂક્યો છે. તેમણે કહ્યું કે, “હું ઊંટોનો માલિક છું એટલે હું તેના માટે આવ્યો છું, જે ખાના-એ-કા'બાનો માલિક છે એ તેની રક્ષા કરશે.”

આ જવાબથી સાબિત થાય છે કે રસૂલલ્લાહ (સ.)ના વડવા પણ અલ્લાહ પર ઈમાન ધરાવતા હતા.

અબ્રહાએ હઝરત અબ્દુલ મુત્તલિબની આ ચેતવાણીની અવગણના કરીને ખાના-એ-કા'બા પર તેના હાથીઓ વડે હુમલો કરવાની કોશિશ કરી. આ સૂરો બતાવે છે કે તેના લશ્કરનું શું થયું ?

સૂરએ ફીલ અને તેનો તરજુમો :

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

(નામ વડે અલ્લાહના કે જે રહમાન અને રહીમ છે.)

أَلَمْ تَرَ كَيْفَ فَعَلَ رَبُّكَ بِأَصْحَابِ الْفِيلِ

(શું ન જોયું તેં કે કેવી રીતે કર્યું તારા રબે હાથીના લોકો સાથે ?)

أَلَمْ يَجْعَلْ كَيْدَهُمْ فِي تَضْلِيلٍ

(શું ન બનાવી દીધી તેમની કોશિશને નિષ્ફળ ?)

وَأَرْسَلَ عَلَيْهِمْ طَيْرًا أَبَابِيلَ

(અને તેણે મોકલ્યા તેમની ઉપર પક્ષીઓ અબાબીલ.)

تَرْمِيهِمْ بِحِجَارَةٍ مِّنْ سِجِّيلٍ

(તેમના ઉપર વરસાવ્યા પથ્થરો શેકેલી માટીના.)

فَجَعَلَهُمْ كَعَصْفٍ مَّا كُوِلَ

(પછી બનાવી દીધા તેમને જાણે કે ચવાયેલું ઘાસ.)

તફ્સીર :

આયત 1 :

ઘમંડી લશ્કર, એવા નાના પક્ષીઓ દ્વારા કે જે પોતાની ચાંચમાં અને પંજમાં નાના નાના કાંકરા લઈને આવ્યાં હતાં, તેના વડે નાશ પામ્યું. દરેક નિશાના પર વાગ્યા અને તરત જ માણસ અને પ્રાણીઓ મરી ગયાં. અલ્લાહ આપણને બતાવે છે કે અબ્રહાની શક્તિને પરાજિત કરવા માટે તેની ખિલ્કતમાં સૌથી નાના પક્ષીઓ જ કાફી છે.

આયત 2 :

આ આયત બતાવે છે કે પક્ષીઓના આવવાથી અબ્રહાનું લશ્કર કેવી મુઝવાણમાં મૂકાઈ ગયું હતું. ઘણા બધા મરી ગયા અને જે બચી ગયા તેમાં અબ્રહા પણ હતો, તે નાસવા લાગ્યો.

આયત 3 અને 4 :

પક્ષીઓ નાનાં હતાં તેમ છતાં પણ તેમની અસર મોટી હતી કારણ કે તેમને અલ્લાહની મદદ મળી ગઈ.

આયત 5 :

પક્ષીઓના ચાલ્યા ગયા પછી નાશ પામેલું લશ્કર એવું દેખાતું હતું કે જાણે ગાયોએ ચાવી ખાધેલું ઘાસ.

સૂરએ ફીલની ફઝીલત :

1. હઝરત ઈમામ જફર સાદિક (અ.) ફરમાવે છે કે, “જે પણ પોતાની વાજિબ નમાઝમાં આ સૂરો પઢે છે તેના માટે, તે જમીન કે જેની ઉપર તે નમાઝ પઢતો હતો, તે જમીન ક્યામતના દિવસે ગવાહી આપશે અને તે માણસ કોઈ પણ હિસાબ કિતાબ વગર જન્નતમાં દાખલ થઈ જશે.”
2. હઝરત ઈમામ જફર સાદિક (અ.)એ પોતાના જ અક્ષરોમાં લખ્યું છે કે, “જ્યારે તમારા દુશ્મનોથી તમારો સામનો થઈ જાય તો તેને જોઈને ‘સૂરએ ફીલ’ પઢો.”

સબક 5 : સૂરએ કુરૈશનો પરિચય અને તફ્સીર

આ સૂરો મક્કામાં નાઝિલ થયો છે. તેમાં ચાર આયતો છે. કુરઆને મજીદમાં આ સૂરો ૧૦૬ નંબરનો સૂરો છે. આ સૂરાનું નામ આ સૂરાની પહેલી આયતમાં, અલ્લાહે કુરૈશ કબીલાને જે જે નેઅમતો આપી, તેનું વર્ણન છે, તેના પરથી પડ્યું છે.

આ સૂરો સૂરએ ફીલનો બીજો ભાગ છે. ઘણા આલિમો આ બન્ને સૂરાને એક માને છે.

સૂરએ ફીલ અને તેનો તરજુમો :

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

(નામ વડે અલ્લાહના કે જે રહમાન અને રહીમ છે.)

لَا يُلْفِ قُرَيْشٍ

(કુરૈશના સંગઠન માટે.)

الْفِهِمْ رِحْلَةَ الشِّتَاءِ وَالصَّيْفِ

(તેમના સંગઠન પ્રવાસ દરમિયાન શિયાળાના અને ઉનાળાના.)

فَلْيَعْبُدُوا رَبَّ هَذَا الْبَيْتِ

(તો પછી તેમને જોઈએ કે ઈબાદત કરે આ ઘરના પાલનહારની.)

الَّذِي أَطْعَمَهُمْ مِنْ جُوعٍ وَآمَنَهُمْ مِنْ خَوْفٍ ۖ

(જેણે તેમને ખવડાવ્યા ભૂખમરાની સામે અને તેમને સુરક્ષિત રાખ્યા ડરની સામે.)

તફ્સીર :

આયત 1 :

કુરેશ મક્કા શહેરનો મુખ્ય કબીલો હતો. તેઓ હઝરત ઈસ્માઈલ (અ.)ના વંશજ હતા. રસૂલલ્લાહ (સ.) કુરેશ કબીલાના હતા. કુરેશ કબીલો આખા અરબસ્તાન દેશમાં જાણીતો હતો કારણ કે ખાના-એ-કા'બા તેમના શહેરમાં હતો અને તેઓ તેના રખેવાળ હતા.

આયત 2 :

ઉનાળામાં કુરેશ તિજરત માટે સિરિઆ (શામ)નો પ્રવાસ કરતા હતા અને શિયાળામાં યમનનો પ્રવાસ કરતા હતા. મુસાફરીમાં ભય હોવા છતાં કુરેશને ખાના-એ-કા'બાના રખેવાળ હોવાના કારણે સુરક્ષા અને ઈજ્જત મળી રહી.

આયત 3 :

તેમની આ સુરક્ષાનું કારણ ખાના-એ-કા'બા હોવાથી અલ્લાહે તેમને દાવત આપી કે આ ઘરની ઈબાદત કરો. સમગ્ર દક્ષિણ અને ઉત્તર અરબસ્તાનની અંદર કુરેશનો તિજરતની અંદર ઈજરો હતો કારણ કે અરબ લોકો ખાના-એ-કા'બાને આટલું મહત્વ આપતા હતા. આ ઈજરો હાથમાંથી નીકળી જશે તે ડરથી કુરેશે ઈસ્લામના પયગામને અપનાવવાના બદલે તેનો વિરોધ કર્યો.

આયત 4 :

અલ્લાહે કુરેશને આ વાતો યાદ અપાવી છે કે આવા મુશ્કેલીભર્યા પ્રવાસ હોવા છતાં તેમને કદીય ભૂખનો સામનો કરવો પડ્યો નહીં અને આવી અરાજકતા હોવા છતાં તેઓ સુરક્ષિત રહ્યા. અલ્લાહની આવી નેઅમતોના કારણે તેમણે અલ્લાહનો શુકર કરવો જોઈતો હતો.

સૂરએ કુરૈશની ફઝીલત :

1. આ સૂરાની ફઝીલતો સૂરએ ફીલ જેવી જ છે.
2. રસૂલલ્લાહ (સ.)એ ફરમાવ્યું છે કે, “જે પણ આ સૂરાની તિલાવત કરશે તેમને ખાના-એ-કા'બાના દરેક તવાફ કરનારની અને તેની અંદર એઅતેકાફ કરનારની એક એક નેકીની સરખામણીમાં દસ દસ નેકીઓ મળશે.

સબક 6 : કુરઆને મજીદની ખાસ આયતો - આયતુલ કુરસી

આયતુલ કુરસી : સૂરા-૨, આયત-૨૫૫ થી ૨૫૭

પરિચય :

સૂરએ બકરહની ૨૫૫, ૨૫૬ અને ૨૫૭ની સંયુક્ત આયતોને ‘આયતુલ કુરસી’ કહેવામાં આવે છે. આ ત્રણેય આયતોની ઘણી ફઝીલત અને બરકત છે. મુસ્તહબ છે કે તેને હિફઝ કરી લેવામાં આવે અને તેની તિલાવત કરવામાં આવે. આ આયતો તિલાવત કરનારને દરેક પ્રકારના નુકસાનથી બચાવે છે.

આયતુલ કુરસી અને તેનો તરજુમો :

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

(નામ વડે અલ્લાહના કે જે રહમાન અને રહીમ છે.)

اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ

(કોઈ ખુદા નથી સિવાય જીવિત હંમેશાં કાયમ રહેનારના એટલે કે સ્વનિર્ભરના,)

لَا تَأْخُذُهُ سِنَّةٌ وَلَا نَوْمٌ

(નથી પકડી લેતું તેને ઘેન (ઘેરણ) કે ન તો ઊંઘ,)

لَهُ مَا فِي السَّمُوتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ^ط

(તેનું જ છે જે કંઈ છે આસમાનોમાં અને જે કંઈ છે જમીનમાં,)

مَنْ ذَا الَّذِي يَشْفَعُ عِنْدَهُ إِلَّا بِإِذْنِهِ^ط

(કોણ છે એ કે જે શફાઅત કરે તેની નજીક સિવાય તેની રજાથી,)

يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ^ع

(તે જાણે છે જે કંઈ તેમની સામે છે અને જે કંઈ છે તેમની પાછળ,)

وَلَا يُحِيطُونَ بِشَيْءٍ مِّنْ عِلْمِهِ إِلَّا بِمَا شَاءَ^ع

(અને તેઓ નથી ઘેરી (સમજી) શકતા કોઈ પણ વસ્તુને તેના ઈલ્મમાંથી સિવાય

જે કંઈ તે ઇચ્છે,)

وَسِعَ كُرْسِيُّهُ السَّمُوتِ وَالْأَرْضَ^ع

(વિસ્તાર ધરાવે છે તેનું અર્શ આસમાનોમાં અને જમીન પર,)

وَلَا يَئُودُهُ حِفْظُهُمَا^ع وَهُوَ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ ﴿٢٥٥﴾

(અને નથી થકવતી તેને તે (અલ્લાહ) બન્નેની સંભાળ અને તે છે અઝીમ.)

لَا إِكْرَاهَ فِي الدِّينِ^{قف}

(નથી બળજબરી દીનની અંદર,)

قَدْ تَبَيَّنَ الرُّشْدُ مِنَ الْغَيِّ^ج

(થઈ ચૂકી છે સ્પષ્ટ હિદાયત ગુમરાહીમાંથી,)

فَمَنْ يَكْفُرْ بِالطَّاغُوتِ وَيُؤْمِنُ بِاللَّهِ

(તો પછી જે કુફર કરે ખોટા ખુદાનો અને ઈમાન લાવે અલ્લાહ પર,)

فَقَدْ اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَى^ق

(તો જોડાઈ ચૂક્યો તે એક મજબૂત બંધન વડે,)

لَا انْفِصَامَ لَهَا^ط وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿٢٥٦﴾

(નથી તૂટતો તે, અને અલ્લાહ સાંભળનારો, જાણનારો છે.)

اللَّهُ وَلِيُّ الَّذِينَ آمَنُوا^ل

(અલ્લાહ છે સરપરસ્ત તેમનો કે જે લોકો ઈમાન લાવ્યા,)

يُخْرِجُهُم مِّنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ^ط

(તે કાઢે છે તેમને અંધારાઓમાંથી નૂર તરફ,)

وَالَّذِينَ كَفَرُوا أُولَئِهِمُ الطَّاغُوتُ^ل

(અને જેમણે કુફર કર્યું તેમના સરપરસ્તો છે ખોટા ખુદા,)

يُخْرِجُونَهُمْ مِنَ النُّورِ إِلَى الظُّلُمَاتِ^ط

(તેઓ કાઢે છે તેમને નૂરમાંથી અંધારાઓ તરફ,)

أُولَئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ^ع هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ^{٢٥٥}

(તેઓ છે આગના સાથીઓ, તેઓ તેની અંદર હંમેશાં રહેશે.)

તફ્સીર :

આયત 255 :

આ આયતમાં તે બધી વાતો છે કે જે આપણે અલ્લાહ વિષે જાણી શકીએ છીએ. તેના સિવાય કોઈ ખુદા નથી. તે પોતાની ખિલ્ફતની જરૂરિયાતથી કદીય બેધ્યાન રહેતો નથી. ક્યામતના દિવસે અલ્લાહની રજા વગર કોઈની શક્ષાત નહીં થાય.

کُرْسِیٰ એટલે 'બેઠક', પણ અહીં તેનો અર્થ અલ્લાહનું ઈલ્મ અને તેની સત્તા થાય છે.

આયત 256 :

દીનમાં કોઈ બળજબરી નથી, તેનો અર્થ એ કે આપણે કોઈને બળજબરીથી ઈસ્લામ કબૂલ કરવા માટે મજબૂર ન કરી શકીએ. આ આયત ત્યારે નાઝિલ થઈ કે જ્યારે એક મુસલમાન પોતાના

ગુલામને મુસલમાન કરવા માટે બળજબરી કરી રહ્યો હતો, પરંતુ કેટલાક લોકો માને છે તેમ, તેનો અર્થ એમ નથી કે મુસલમાન થઈ ગયા પછી આપણને શરીઅત પર અમલ કરવાની જરૂર નથી.

હઝરત ઈમામ મોહંમદ બાકિર (અ.)એ ફરમાવ્યું છે કે, “મજબૂત બંધન **الْعُرْوَةُ الْوُثْقَى** તેનો અર્થ અઈમ્મએ અત્હાર (અ.)ની હિદાયત પર અમલ કરવો એમ થાય છે.”

આયત 257 :

આ આયતમાં **وَالْوَيْ** નો અર્થ થાય છે કે અલ્લાહ ઈમાન લાવનારાઓથી નજીક છે અને કુફર કરનારાઓ તાગૂત અથવા શયતાનના પ્રભાવમાં છે. જ્યારે કે અલ્લાહ લોકોને ગુમરાહીના અંધકારમાંથી હિદાયતના નૂર તરફ લઈ આવે છે ત્યારે શયતાન તેના અનુયાયીઓને કુફરના અંધકાર તરફ લઈ જાય છે.

આયતુલ કુરસીની ફઝીલત :

1. આયતુલ કુરસી દરેક વાજિબ નમાઝ પછી પઢવી જોઈએ. તેની અંદર ઘણી બરકત છે અને તે રોઝીમાં પણ બરકત આપે છે. રસૂલલ્લાહ (સ.)એ ફરમાવ્યું છે કે, “અય અલી ! જે કોઈ વાજિબ નમાઝ પછી આયતુલ કુરસી પઢશે તેની અલ્લાહ દરેક મુશ્કેલીમાં

હિફાઝત કરશે અને તે બીજી વાજિબ નમાઝના સમય સુધી અલ્લાહની હિફાઝત અને સલામતીમાં રહેશે.”

2. મૌલા અલી (અ.)એ ફરમાવ્યું છે કે, “જે કોઈ આયતુલ કુરસીને સૂઈ જતાં પહેલાં પઢશે તે અને તેના પાડોશીઓ અલ્લાહની હિફાઝતમાં રહેશે.” રસૂલલ્લાહ (સ.)એ ફરમાવ્યું છે કે, “અલ્લાહે ફક્ત મને જ આયતુલ કુરસીની નેઅમત આપેલી છે. આ નેઅમત કોઈ પણ બીજા નબીને આપવામાં આવેલી નથી.”
3. હઝરત ઈમામ જફર સાદિક (અ.)એ ફરમાવ્યું છે કે, “કોઈ પણ મુસાફરીએ જતાં પહેલાં આયતુલ કુરસી પઢો અને સદકો આપો. આવી રીતે કરવાથી મુસાફરી દરમિયાન તમારા જનમાલની સલામતી રહેશે.”